

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

Bakalářská práce

Vznik a zánik obce

Předkládá: Holnová Alena

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, Csc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vznik a zánik obce“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 25. března 2015

.....

Alena Holnová

Poděkování

Na začátku bakalářské práce mi dovoluje poděkovat vedoucímu práce, panu JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., za jeho vedení, odbornou pomoc, konzultace a poskytnutí odborných materiálů při zpracování tématu „Vznik a zánik obce“.

Obsah

1. Úvod.....	str. 1 - 2
2. Územně samosprávné celky.....	str. 3
2.1. Vyšší územně samosprávné celky.....	str. 3 – 5
2.1.1. Orgány kraje.....	str. 5 – 8
2.2. Základní územně samosprávné celky.....	str. 8
2.2.1. Druhy obcí.....	str. 9 – 10
2.2.2. Občané obcí.....	str. 10
2.2.3. Názvy obcí.....	str. 11
2.2.4. Symboly (atributy) obce.....	str. 11 – 13
2.2.5. Úřední deska obce.....	str. 13
2.2.6. Orgány obce.....	str. 13 – 21
3. Vznik obce v ČR.....	str. 22 – 23
3.1. Sloučení obcí.....	str. 23 – 24
3.2. Připojení obce.....	str. 24 – 25
3.3. Oddělení obce.....	str. 25 – 26
3.4. Změna nebo zrušení vojenského újezdu.....	str. 26 – 29
3.5. Praha.....	str. 28 – 30
4. Zánik obce v ČR.....	str. 31
4.1. Příklady zániků obcí v ČR.....	str. 31 – 32
5. Místní referendum.....	str. 33 – 34
6. Hospodaření obcí.....	str. 35 – 36
7. Spolupráce obcí.....	str. 37 – 38
8. Závěr.....	str. 39
9. Resume.....	str. 40
10. Použité zdroje.....	str. 41 - 43

1. Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala „Vznik a zánik obce“. Ve své práci se ve druhé kapitole nejdříve zaměřím na rozdělení České republiky na základní územní samosprávné celky a vyšší samosprávné celky. Následně se budu věnovat podrobněji vyšším samosprávným celkům. Přiblížím nám postavení krajů, jejich 4 základní druhy působnosti a poté popíši orgány kraje. Těmi jsou zastupitelstvo obce, rada obce, hejtman kraje, krajský úřad, výbory zastupitelstva kraje, komise rady kraje a zvláštní orgány kraje. Po krajích přijdou na řadu základní územní samosprávné celky, kterými jsou obce. Seznamuji se s právní úpravou obcí, jejich působností a pak vypíši druhy obcí. Obce rozdělíme do základních čtyř druhů, kterými jsou obce, městyse, města a statutární města. Dalším podkapitolou jsou občané obce, kteří jsou nedílnou součástí a nezbytným prvkem každé obce. Zaměřím se i na jejich práva, která jim náleží, a povinnosti, které jim jsou obecním úřadem dány. Neméně důležitou podkapitolou je i název obce, neboť každá obec musí mít svůj název. A pokud dojde ke sloučení dvou obcí do jedné, musí se domluvit na názvu nově vzniklé obce. Pokud se tak nestane, určí jim název Ministerstvo vnitra. Symboly (atributy) obce má každá obec své vlastní. Většinou mají svůj historický původ. Úřední deska je důležitá hlavně pro to, aby na ní mohly být všechny vyhlášky a dokumenty, vyvěšeny. Je to nutné, aby vše bylo účinné, neboť s těmito dokumenty se musí veřejnost seznámit. Poslední podkapitolou druhé kapitoly jsou orgány obce. Orgány obce jsou zastupitelstvo obce, rada obce, obecní úřad, starosta obce, výbory zastupitelstva obce, komise rady obce a jiné zvláštní orgány obce.

Ve třetí kapitole se zaměřím na to, jakými způsoby může dojít ke vzniku obce. Obce se mohou sloučit do jedné nové, nebo se jedna připojí ke druhé. Také se tak může stát, když se část obce oddělí od stávající obce. K tomu, aby se mohla část obce oddělit je potřeba vyhlásit místní referendum, ve kterém občané vysloví svůj souhlas nebo nesouhlas s oddělením části obce, ve které mají trvalé bydliště. Uvedu všechny zákonné podmínky potřebné pro sloučení či oddělení obce. Na konci této kapitoly se také zmíním o vojenských újezdech, které v České republice máme. Nastíním i problematiku vojenského újezdu Brdy, který od 1.1.2016 zanikne.

V další kapitole vyjmenuji různé druhy zániků obcí, které proběhly na našem území. Nejčastějším způsobem, který obec zanikne je, že se obec připojí k jiné obci a původní obec zanikne. Jiné obce zanikly z důvodu ústupu kvůli těžbě černého nebo hnědého uhlí, nebo kvůli výstavbám především vodních nádrží. Jedním z častých důvodů vzniku či zániku obce je ekonomická situace daných obcí.

V páté kapitole se seznámím, jak to chodí s místním referendem, což je jediný nástroj přímé demokracie. V místním referendu vysloví občané svůj souhlas nebo nesouhlas se sloučením obcí, s připojením jedné obce ke druhé nebo s oddělením části obce. Zmíním se i o tom, jak místní referendum probíhá, ale také co vše je třeba připravit před samotným hlasováním.

Jelikož nejčastějším důvodem zániku obce je její ekonomická situace, v další kapitole se budu věnovat i hospodaření obcí. Každá obec si hospodaří se svým obecním rozpočtem, který je předem schválený. Obec dá přezkoumat hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok auditorovi. Při výkonu samostatné působnosti spolu mohou obce vzájemně spolupracovat. Tato spolupráce se uskutečňuje na základě smlouvy ke splnění konkrétních úkolů. Obce mezi sebou mohou také vytvářet dobrovolné svazky obcí nebo zakládat právnické osoby.

V závěru své bakalářské se pokusím zanalyzovat několik důležitých skutečností, které jsem získala nastudováním zákonů a odborné literatury k tématu vznik a zánik obce. Při zpracování své práce jsem prostudovala nespočet odborných knih, právních předpisů a elektronických zdrojů.

2. Územně samosprávné celky

Česká republika se z hlediska územní samosprávy člení na základní územní samosprávné celky, což jsou obce, a vyšší územně samosprávné celky – kraje. To, že územní samosprávné celky jsou společenstvími občanů, kteří mají právo na samosprávu, nám stanovuje Ústava České republiky, a to v hlavě sedmé, člancích č. 99 – 105.¹ Nicméně další, a to o hodně podrobnější úpravu postavení územně samosprávných celků nalezneme v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích, v zákoně č. 129/2000 Sb. o krajích či v zákoně č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze, neboť Prahu lze zařadit mezi obce, ale i mezi kraje. Vymezení krajů a okresů nalezneme v zákoně č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územně samosprávných celků. Hlavními rysy územně samosprávných celků jsou:

- území,
- občané,
- právo na samosprávu,
- právní subjektivita a
- hospodaření dle vlastního rozpočtu.

2.1. Vyšší územně samosprávné celky

Vyšší územně samosprávné celky vznikly na základě Ústavního zákona č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územně samosprávných celků. Těmito vyššími územně samosprávnými celky se rozumí jednotlivé kraje České republiky, kterými jsou:

- Hlavní město Praha se sídlem v Praze,
- Středočeský kraj také se sídlem v Praze,
- Jihočeský kraj se sídlem v Českých Budějovicích,
- Plzeňský kraj se sídlem v Plzni,
- Karlovarský kraj se sídlem v Karlových Varech,
- Ústecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem,
- Liberecký kraj se sídlem v Liberci,

¹ Ústava ČR, Listina základních práv a svobod.

- Královéhradecký kraj se sídlem v Hradci Králové,
- Pardubický kraj se sídlem v Pardubicích,
- kraj Vysočina se sídlem v Jihlavě,
- Jihomoravský kraj se sídlem v Brně,
- Olomoucký kraj se sídlem v Olomouci,
- Moravskoslezský kraj se sídlem v Ostravě a
- Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně.²

Kraj je územní společenství občanů, kterému náleží právo na samosprávu, tzn. že si své záležitosti spravují sami. Každý kraj by se měl starat o potřeby svých občanů a o rozvoj svého území. Je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek a příjmy, s nimiž hospodaří dle svého rozpočtu. Kraj spravuje zastupitelstvo kraje. Dalšími orgány kraje jsou:

- rada kraje,
- hejtman kraje,
- krajský úřad,
- výbory zastupitelstva kraje,
- komise rady kraje
- či zvláštní orgány kraje.

Dle § 5 odst. 1 zákona č. 129/2000 Sb. o krajích může mít kraj vlajku a znak. Kraje také mohou vydávat obecně závazné vyhlášky kraje a nařízení kraje, kterými ukládají povinnosti fyzickým a právnickým osobám. Kraj spolupracuje s obcemi při výkonu samostatné působnosti, ale nesmí zasáhnout do obecní samostatné působnosti. Proti takovému zásahu může obec podat žalobu dle zvláštního zákona. Pokud si orgány kraje vyžádají údaje a informace, jsou orgány obce povinny poskytnout požadované údaje a informace bezplatně. Platí to i naopak, pokud si orgány obce zažádají o údaje či informace, jsou orgány kraje povinny je poskytnout orgánům obce bezplatně. Každá obec je vždycky součástí vyššího samosprávně územního celku. Vytvořit nebo zrušit tento celek lze jen ústavním zákonem.³

² Ústavní zákon č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územně samosprávných celků

³ Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích (krajské zřízení)

Jedním z nejdůležitějších znaků kraje jsou občané. Každý kraj musí být trvale obýván lidmi, obyvatelstvo je totiž personální znak kraje a také je jeho nutný prvek. Občanem kraje je státní občan, který je v daném kraji přihlášen k trvalému pobytu. Občan kraje, který dosáhl 18-ti let věku, může volit a být volen do zastupitelstva kraje, do usnesení rady, výborů zastupitelstva, může požadovat projednání určitě záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou nebo zastupitelstvem či podávat orgánům kraje návrhy, podněty a připomínky. Kraj nemůže udělovat čestné občanství kraje. Dalším neméně důležitým znakem kraje je jeho území. Celé území státu je součástí krajů a každá obec i vojenský újezd je součástí kraje. Území jednotlivých krajů může být měněno obyčejným zákonem, ale vznik či zrušení kraje pouze na základě ústavního zákona. Působnosti kraje rozlišujeme 4 typy – věcná působnost, územní působnost, osobní působnost a časová působnost. Věcnou působností rozumíme tu oblast veřejné správy, která je upravována příslušným subjektem, územní působností rozumíme rozsah území, na němž daný subjekt veřejné správy upravuje určitý okruh společenských vztahů. Osobní působnost – akty obce mohou působit vůči všem osobám na území kraje.⁴

2.1.1. Orgány kraje

Orgány kraje jsou zastupitelstvo kraje, rada kraje, krajský úřad, hejtman kraje, výbory zastupitelstva kraje, komise rady kraje a další zvláštní orgány kraje.

Zastupitelstvo kraje

Je to jediný ústavně zakotvený orgán kraje. Jelikož jsou jeho členové voleni přímo občany, můžeme o něm hovořit jako o hlavním orgánu kraje, který je nadřazen zbylým orgánům kraje. Funkční období člena zastupitelstva kraje jsou 4 roky. Tato funkce není slučitelná např. s funkcí vzniklou jmenováním, vykonávanou na orgánu státní správy s alespoň částečnou územní působností pro daný kraj, vykonávanou zaměstnancem kraje, zařazeným do obecního úřadu příslušného kraje atd. Neslučitelnost ale nebrání v kandidatuře. Do 3 dnů od ustanovujícího zasedání musí odstoupit z neslučitelné funkce a do 3 měsíců předložit doklad, že důvod

⁴ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Praha: LINDE Praha, a. s., 2000. str. 142,3,6. ISBN 80-7201-250-9.

neslučitelnosti pominul. Počet členů zastupitelstva se odvíjí od počtu obyvatel příslušného kraje. Zastupitelstvo má nejméně 45 a nejvíce 65 členů. Mandát člena zastupitelstva vzniká zvolením k okamžiku ukončení hlasování. Na prvním zasedání zastupitelstva kraje složí nový člen slib. Funkce člena zastupitelstva kraje zaniká zvolením nového zastupitelstva, odmítnutím složení slibu nebo složením slibu s výhradou, doručení písemné rezignace hejtmanovi kraje či vyslovením ztráty mandátu z důvodu neslučitelností funkcí atp.

V samostatné působnosti je zastupitelstvu kraje vyhrazeno předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně, předkládat návrhy Ústavnímu soudu na zrušení podzákoných právních předpisů, koordinovat rozvoj kraje, schvalovat program rozvoje územního obvodu kraje, schvalovat rozpočet a závěrečný účet kraje, zřizovat peněžní fondy kraje, příspěvkové organizace a organizační složky kraje, vydávat obecně závazné vyhlášky kraje, volit hejtmana, zástupce hejtmana a další členy rady.

Rada kraje

Rada kraje je výkonným orgánem kraje v oblasti samostatné působnosti. Za svůj výkon je odpovědná zastupitelstvu kraje. V oblasti samostatné působnosti vydává nařízení kraje. Členy rady jsou hejtman, zástupce hejtmana a další členové rady. Počet členů rady kraje je stejně jako u zastupitelstva závislý na počtu obyvatel daného kraje. V kraji do 600 000 obyvatel má rada kraje 9 členů a v krajích s více obyvateli jak 600 000 má 11 členů. Rada se schází na schůzích dle potřeby, tyto schůze jsou neveřejné. Ze schůzí se vyhotovuje zápis, který je následně uložen u krajského úřadu k nahlédnutí komukoli. Rada kraje připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva a zabezpečuje plnění usnesení, zabezpečuje hospodaření kraje dle schváleného rozpočtu, plní funkci valné hromady, na návrh ředitele jmenuje a odvolává vedoucí odborů krajského úřadu, zřizuje a zrušuje komise rad atd.

Hejtman kraje

Hejtman zastupuje kraj navenek. Hejtman a jeho zástupci jsou voleni zastupitelstvem z řad členů zastupitelstva. Za výkon své funkce jsou odpovědni zastupitelstvu a rada jim může uložit úkol jen v rozsahu své působnosti. Hejtman

jmenuje a odvolává se souhlasem ministra vnitra ředitele krajského úřadu a stanovuje mu plat, spolu se zástupcem hejtmána podepisuje právní předpisy kraje, odpovídá za informování veřejnosti o činnosti kraje, svolává a řídí zasedání zastupitelstva a rady. Po dobu nepřítomnosti hejtmána zastupuje hejtmána jeho zástupce. Pokud je více zástupců, zastupitelstvo je povinno určit, v jakém pořadí hejtmána zastupují.

Krajský úřad

Krajský úřad je tvořen ředitelem a dalšími zaměstnanci kraje, zařazenými do krajského úřadu. Tento úřad se člení na odbory, oddělení, sekretariát ředitele a sekretariát hejtmána. V samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo kraje nebo rada kraje, pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti. V přenesené působnosti vykonává státní správu s výjimkou věcí, patřících do působnosti zastupitelstva, rady a zvláštních orgánů kraje. Krajský úřad zřizuje úřední desku, která je přístupná veřejnosti, a v úředních hodinách je zde k dispozici Věstník právních předpisů kraje. Také přezkoumává rozhodnutí, vydaná okresními úřady ve správním řízení, ukládá sankce za porušení právních předpisů kraje. Ředitel stojí v čele krajského úřadu. Je jmenován a odvoláván hejtmánem kraje s předchozím souhlasem ministra vnitra. Ředitel krajského úřadu plní úkoly v samostatné působnosti stanovené zastupitelstvem, radou nebo zákonem, plní úkoly statutárního zástupce zaměstnavatele vůči zaměstnancům kraje, rozhoduje o vyloučení vedoucích odborů úřadu z projednávání, vydává spisový řád, skartační plán, organizační a pracovní řád krajského úřadu.

Výbory zastupitelstva

Zastupitelstvo si je zřizuje jako své iniciativní a kontrolní orgány, které mu předkládají svá stanoviska, návrhy a jsou mu odpovědny. Předsedou výboru je člen zastupitelstva kraje. Výbory jsou nejméně tříčlenné a jejich počet je vždy lichý. Scházejí se dle potřeby.

Komise

Komise si zřizuje rada kraje jako své poradní a iniciativní orgány. Počet členů stanoví rada, nemusí ale být lichý. Komise jsou odpovědny radě.

Zvláštní orgány kraje

Zřizuje je hejtman v případech stanovených zákonem, jmenuje a odvolává jeho členy. Mohou to být orgány kolektivní nebo individuální. Osoby, které stojí v čele zvláštního orgánu, musí složit zkoušku zvláštní odborné způsobilosti.⁵

2.2. Základní územně samosprávné celky

Základní územně samosprávné celky jsou obce. Každá obec je vždy součástí vyššího územně samosprávného celku. Každá obec je územním společenstvím občanů, které má právo na samosprávu. Obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Také je veřejnoprávní korporací, která má svůj vlastní majetek a hospodáří podle svého rozpočtu. Do činnosti obce může stát zasáhnout jen v případě, vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným zákonem.⁶ Obec při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem, pečuje o všestranný rozvoj území obce a potřeby svých občanů. Obec má jedno nebo více katastrálních území. Každá obec má svá práva a povinnosti, je účastníkem správního řízení, samostatným ekonomickým subjektem, zřizovatelem obecní policie, neziskových organizací a obecních podniků, vlastníkem majetku movitého a nemovitého, správcem obecních a veřejných záležitostí, ale také vydavatelem obecně závazných vyhlášek. Znaky obce jsou území, občané, samosprávné funkce a název (znak a vlajka). Aby mohla obec existovat a řádně fungovat, musí být splněny výše uvedené podmínky v podobě čtyř prvků. Právní úprava obcí je zakotvena v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích.

⁵KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Praha: LINDE Praha, a. s., 2000. str. 161-189. ISBN 80-7201-250-9..

⁶ Ústava ČR, Listina základních práv a svobod

2.2.1. Druhy obcí

Obce České republiky můžeme rozdělit do čtyř kategorií:

- I. kategorie – obec,
- II. kategorie – městyse,
- III. kategorie – města a
- IV. kategorie – statutární města.

Do I. kategorie řadíme obyčejné malé obce.

Do II. kategorie lze zařadit městyse – jedná se o historický typ obcí. Souviselo to s právem pořádat týdenní a dobytčí trhy. Obecně řečeno je městys něco mezi obcí a městem. Aby se z obce stal městys, je potřeba zažádat předsedu Poslanecké sněmovny. Toto mohou ale jen obce, které nesly do roku 1954 označení městys. Po vyjádření vlády určí předseda Poslanecké sněmovny den, od kterého se obec stane městysem.

Do III. kategorie spadají všechny obce, které mají více jak 3 000 obyvatel a které se mohou stát městem, pokud o titul města požádají předsedu Poslanecké sněmovny. Ten titul města udělí po vyjádření souhlasného stanoviska vlády. Obec jako město musí uspokojit potřeby nejen vlastnímu obyvatelstvu, ale i celému spádovému území. V obci musí být základní škola, zdravotnické zařízení s nejméně třemi stálými lékařskými místy a lékárnou, ubytovací zařízení nejméně s dvaceti lůžky, pošta, společenský sál a sportoviště. Město, kterému klesne počet obyvatel pod hranici 3 000, však neztrácí titul města.

Do poslední IV. kategorie spadají statutární města. Těmi jsou Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav, Jablonec nad Nisou, Prostějov a Praha. Statutární města se mohou členit na městské obvody nebo části. Toto členění na městské obvody nebo městské části se provede statutem města,

který je vydán jako obecně závazná vyhláška. Orgány statutárních měst vykonávají přenesenou působnost. V čele statutárních měst stojí primátoři a jejich zástupci se nazývají náměstci.⁷

2.2.2. Občané obcí

Občanem obce je každá fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je v obci hlášena k trvalému pobytu.

Občan starší 18-ti let má např. tyto práva:

- volit a být volen do zastupitelstva obce,
- hlasovat v místním referendu,
- vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva obce,
- nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok,
- podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty atd.

Tato práva má ale i cizinec, který má v obci trvalý pobyt a stanoví-li tak mezinárodní smlouva, která byla vyhlášena a kterou je česká republika vázána. Stejná práva jako občanovi obce, který dosáhl věku 18 let, přiznává obecní zřízení též fyzické osobě, která dosáhla věku 18 let a vlastní na území obce nemovitost. To však neplatí o právu volebním a právu hlasovat v místním referendu. Tato práva přísluší pouze občanům obce s trvalým pobytem na území obce.

Zastupitelstvo obce také může v samostatné působnosti udělit komukoli čestné občanství – i cizincům či bezdomovcům. Obec by měla jednat s čestnými občany stejně jako se svými občany. Postavení čestných občanů upravují obecně závazné vyhlášky obce. Nicméně je výslovně dáno zákonem právo čestným občanům vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce svá stanoviska v souladu s jednacím řádem zastupitelstva obce.

⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 4,5

2.2.3. Názvy obcí

Názvy obcí, jejich částí, ulic a veřejných prostranství, číslování budov, znak a prapor obcí nám upravují § 27 – 34 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích. Každá obec má svůj název a pokud tento název chce změnit, musí souhlasit Ministerstvo vnitra. Názvy částí obcí jsou převzaty z názvů zaniklých obcí, osad nebo jsou to názvy historicky vzniklých území, na nichž se tyto části obce nacházejí. Nikdy se ulice nebo jiná veřejná prostranství nepojmenovávají podle jmen žijících osobností veřejného života. Obec je povinna oznámit změnu názvu Ministerstvu vnitra a příslušnému katastrálnímu úřadu. Označení ulic i jiných veřejných prostranství provádí obec na své náklady.

Vlastník, na jehož nemovitost je připevněna tabulka s označením ulice nebo jiného veřejného prostranství, je toto povinen strpět bezúplatně. V blízkosti této tabulky s označením názvu ulice nesmí majitel nemovitosti umístit jiné nápisy. Každé popisné a evidenční číslo budovy je v rámci části obce vždy jedinečné.

Veřejným prostranstvím se rozumí všechna náměstí, ulice, tržiště, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení.

Názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství se uvádějí vždy v českém jazyce. V obci obývané příslušníky národnostních menšin, kde se podle posledního sčítání lidu hlásilo k této národnostní menšině alespoň 10 % občanů obce a pokud o to požádají zástupci příslušné národnostní menšiny prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny a ten svým usnesením návrh doporučí, se název obce, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků uvádějí též v jazyce národnostní menšiny.⁸

2.2.4. Atributy obce

Obce mohou používat své vlastní symboly, a to znak, prapor (vlajka) a razítko (pečeť).

⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 27 - 32

Pod znakem či erbem si představme barevný obrazec na štítu, vytvořený dle pravidel heraldiky jako stálé znamení právního statusu. Znaky vznikaly při křížových výpravách a od 12. století jsou užívány i středoevropskými městy.

Znak si mohou obce samy navrhnout, předseda Poslanecké sněmovny si v praxi vyžádá stanovisko Podvýboru pro heraldiku a dalších institucí, i když to není jeho zákonná povinnost.

Znak se používá pro označení sídla orgánů obce vedle velkého státního znaku.

Heraldická pravidla, která se musí dodržovat při tvorbě znaku:

- erb se kreslí na štít – francouzský, gotický, soudečkový,
- erb musí být jednoduchý a zřetelný,
- barevnost erbu tvoří dva základní kovy – zlato a stříbro, čtyři barvy – černá, červená, modrá a zelená a čtyři kožešiny – hermelín, kunina, popeličina a sobolina a
- na štít se vkládají heraldické figury – 2 typy: základní figury (kúly břevna, hroty, kříže) a obecné figury (člověk, rostliny, zvířata, nadpřirozená božstva, světci, andělé, potvory, obludy, bájná zvířata či zbraně, nástroje a písmena).

Prapor je pevně připevněný k žerdi, zatímco vlajka je volně k žerdi připojena pomocí lana, jímž se vytahuje na vrchol žerdi. Vlajka má stanovený poměr stran (obvykle 2:3). Barvy použité na praporu vychází z barev použitých na znaku dané obce. Někdy bývá na prapor umístěno heraldické znamení ze znaku. Prapor mohou používat i neobecní subjekty, a to bez souhlasu obce.

Razítko neboli pečeť používá obec a její městská část. Na razítku je znak obce a po obvodu razítka je uveden celý název obce. Obec může na slavnostních listinách použít svou pečeť za stejných podmínek jako razítko.

Mezi jiné symboly patří např. u statutárních měst primátorské insignie. U ostatních obcí může starosta při slavnostních příležitostech, zejména u svatebních

obřadů, použit závěsný odznak se státním znakem. Některá města také mohou použít i jiné předměty, které nejsou zákonem upravené, ale s nimiž se pojí městská symbolika (zakládací listina města, právní knihy, barvy města...) nebo určitou hudební skladbu či píseň, která se ke konkrétní obci pojí a můžeme ji považovat za hymnu obce.

2.2.5. Úřední deska obce

Každý obecní úřad zřizuje úřední desku, kterou většinou umísťuje na svou budovu. I když to zákon nepodmiňuje, měla by být úřední deska zřízena tak, aby byla veřejnosti přístupná 24 hodin denně. Proto je neúčelné a nevhodné ji umísťovat do prostor obecního úřadu, neboť tyto prostory jsou přístupné veřejnosti jen v úředních dnech. V tomto případě by se jednalo pouze o formální charakter úřední desky a nikoliv materiálně informační charakter. V praxi má úřední deska podobu tabule nebo vitríny. Na svou úřední desku vyvěšuje obec listiny, se kterými je třeba, aby se veřejnost seznámila. Zveřejněním je právní předpis obce nejen platný, ale i účinný.⁹

Podrobnější úpravu úřední desky nalezneme v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád, § 26, odst. 1, 2, 3 a 4.

2.2.6. Orgány obce

Orgány obce je zastupitelstvo obce, rada obce, starosta obce, obecní úřad, výbory zastupitelstva obce, komise rady obce či jiné zvláštní orgány. Každá veřejnoprávní korporace, tzn. i obec, jedná navenek jen svými orgány. U obcí rozeznáváme orgány kolegiální a individuální. Mezi kolegiální obecní orgány patří např. zastupitelstvo, rada, výbory zastupitelstva, komise rady. Jak už samotný název napovídá, kolegiální orgán je složen z více osob. Individuální obecní orgán je orgán tvořen jedincem - starosta. Další dělení orgánů obcí je na volené přímo občany a na volené zastupitelstvem. Obecní orgán přímo volený občany je zastupitelstvo. Obecní orgány volené zastupitelstvem je např. rada obce, starosta či výbory zastupitelstva.¹⁰

⁹ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Praha: LINDE Praha, a. s., 2000. str. 57. ISBN 80-7201-250-9.

¹⁰ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Praha: LINDE Praha, a. s., 2000. str. 77. ISBN 80-7201-250-9.

Dle čl. 101 Ústavy České republiky je obec spravována zastupitelstvem. Zastupitelstvo je jediný orgán, který je zmíněn v Ústavě České republiky. Orgány obce jsou upraveny v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích.

Zastupitelstvo obce

Jak jsem již výše zmínila, zastupitelstvo obce je jediný orgán, který je ústavně zakotven. Protože členové zastupitelstva obce jsou voleni přímo občany obce, můžeme ho vnímat jako hlavní orgán obce, nadřazený všem ostatním orgánům, i když to není v žádném zákoně ani v právním předpisu zakotveno. Volby vyhlašuje prezident republiky, za den vyhlášení se považuje den, kdy jeho rozhodnutí bylo publikováno ve Sbírce zákonů. Funkční období člena zastupitelstva obce je čtyřleté.

Funkce člena zastupitelstva obce není slučitelná s funkcí:

- zaměstnance obce zařazeného do pověřeného obecního úřadu, státního zaměstnance zařazeného do finančního úřadu, pokud se působnost tohoto úřadu vztahuje na území příslušné obce,
- vykonávanou zaměstnancem obce, zařazeným do obecního úřadu na území příslušné obce.

Ale i tak může tento zaměstnanec kandidovat, nicméně do 3 dnů od ustanovujícího zasedání musí odstoupit z neslučitelné funkce a poté je povinen do 3 měsíců předložit doklad o tom, že důvod neslučitelnosti zanikl.

Počet členů zastupitelstva obce závisí na počtu obyvatel dané obce a velikosti územního obvodu obce. Má však nejméně 5 a maximálně 55 členů. Stěžejní je počet obyvatel dané obce k 1. 1. toho roku, ve kterém se volby konají. Dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích je tomu takto:

• do 500 obyvatel	5 až 15 členů,
• nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů,
• nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů,
• nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů,
• nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů a

- nad 150 000 obyvatel

35 až 55 členů.¹¹

Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením k okamžiku skončení hlasování. Nově zvolený člen zastupitelstva složí slib na prvním zasedání zastupitelstva obce, kterého je účasten, a to pronesením slova „Slibuji“ a poté slib stvrdí svým podpisem.¹²

Mandát člena zastupitelstva obce je reprezentativní, není vázán žádnými příkazy ať už od voličů či politických stran nebo jiných subjektů, kterými byl kandidován. Členové zastupitelstva jsou odpovědní právně za trestné činy, přestupky či jiné delikty, neboť nejsou nositeli imunity. Výkon funkce člena zastupitelstva obce se bere za výkon veřejné funkce. Zastupitelstvo obce určí, pro které funkce v obci jsou členové zastupitelstva dlouhodobě uvolněni. Těm přísluší odměna z obecního rozpočtu. Ostatním neuvolněným členům zastupitelstva obce poskytne zaměstnavatel pracovní volno s náhradou mzdy. I jim náleží odměna, jejíž maximální výši stanoví Vláda svým nařízením.

Funkce člena zastupitelstva zaniká:

- dnem voleb nového zastupitelstva,
- odmítnutím složení slibu,
- doručením písemné rezignace starostovi,
- úmrtím nebo
- vyslovením ztráty mandátu z důvodu neslučitelnosti funkcí.

Člen zastupitelstva obce má při výkonu své funkce právo:

- iniciativy – může předkládat návrhy zastupitelstvu a dalším orgánům obce, kterých je členem,
- interpelace – může vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu obce, na její jednotlivé členy,
- informace – člen zastupitelstva může požadovat informace ve věcech, které souvisejí s výkonem jeho funkce.

¹¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 68

¹² Text slibu zní: „Slibuji věrnost České republice. Slibuji na svou čest a svědomí, že svoji funkci budu vykonávat svědomitě, v zájmu obce (města) a jejích (jeho) občanů a řídit se Ústavou a zákony České republiky.“

Člen zastupitelstva obce má ale i povinnosti:

- aktivní účasti – musí se účastnit zasedání zastupitelstva a jiných orgánů, jichž je členem, plnit úkoly, které mu tyto orgány určily, musí hájit zájmy občanů obce, avšak za nesplnění jeho povinností není nijak sankcionován,
- vyvarovat se střetu zájmů – jeho podíl na projednávání určité věci nesmí být výhodou jak pro něj, tak ani pro osobu blízkou.

Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech v samostatné působnosti a ve věcech v přenesené působnosti jen tehdy, stanoví-li to zákon. V samostatné působnosti je mu vyhrazeno např. schvalovat program rozvoje územního obvodu obce, schvalovat územní plán obce a regulační plán, schvalovat rozpočet dané obce a její závěrečný účet, zřizovat peněžní fondy obce, vydávat obecně závazné vyhlášky obce, volit starostu, místostarostu a radní obce, zřizovat a zrušovat obecní policii nebo spolupracovat s ostatními obcemi a mnohé jiné. To vše nalezneme v zákoně č. 128/2000 Sb. § 84.

Zastupitelstvo obce se schází, jak je potřeba, avšak nejméně jednou za 3 měsíce. Zasedání svolává a také řídí starosta obce. Zasedání zastupitelstva obce je veřejné a o průběhu zasedání se vyhotovuje zápis, který podepisuje starosta obce. Podrobnosti upravující jednání si každá obec upraví svým jednacím řádem. Pokud se nesejde zastupitelstvo obce po dobu delší 6 měsíců tak, aby bylo usnášeníschopné nebo nerespektuje-li zastupitelstvo či jiný orgán obce přes upozornění zastupitelstva obce výsledky místního referenda, ministerstvo vnitřní záležitostí republiky obce rozpustí.¹³

Rada obce

Základním charakteristickým rysem rady obce je, že je to výkonný orgán v oblasti samostatné působnosti. Tento orgán obce je odpovědný zastupitelstvu obce. Členy rady obce jsou starosta, místostarosta (místostarostové) a radní, všichni volení z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů tohoto výkonného orgánu obce je vždy lichý, a to v rozmezí 5 – 11, přičemž jejich počet nesmí přesáhnout jednu třetinu počtu

¹³ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Praha: LINDE Praha, a. s., 2000. str. 77 - 92. ISBN 80-7201-250-9.

zastupitelstva. Rada obce je usnášeníschopná, pokud je přítomna nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva. Pokud zastupitelstvo dané obce má 15 členů, rada obce se zde nezřizuje. V takovémto případě všechny její úkoly plní starosta obce. Nikde v zákoně nenajdeme, jak často by se měla rada obce scházet. Podle potřeby ji svolává starosta a schůze jsou neveřejné. I ze schůzí rady obce se vyhotovuje zápis a do 7 dnů je k dispozici členům zastupitelstva. Musí také být uložen u obecního úřadu, aby byl komukoliv přístupný k nahlédnutí. V zápisu se uvede počet přítomných členů, schválený program, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení.

Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje jeho usnesení, zabezpečuje hospodaření obce podle schváleného rozpočtu obce, plní vůči právnickým osobám a organizačním složkám obce úkoly zakladatele a zřizovatele, vydává nařízení obce, projednává a řeší návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva nebo komisemi, plní funkci valné hromady, je-li obec jediným akcionářem nebo společníkem, uzavírá nájemní smlouvy a smlouvy o výpůjčkách, zřizuje si a zrušuje komise, ukládá pokuty v samostatné působnosti obecního úřadu, schvaluje organizační řád obecního úřadu, rozhoduje v ostatních záležitostech přenesené působnosti, pokud tak stanoví zákon.¹⁴

Protože rada obce zajišťuje kontinuitu správy obce, tak pokud je odvolána rada obce jako celek, zůstávají starosta a místostarostové ve své funkci do zvolení nového starosty či místostarosty. Ale pokud jsou výslovně odvoláni starosta a místostarostové, zastupitelstvo obce pověří některého ze svých členů až do zvolení nového starosty nebo místostarosty.

Starosta obce

Starosta je nejviditelnějším orgánem obecního zřízení, neboť starosta zastupuje obec navenek. Nicméně je orgánem bez pravomocí, je součástí rady. Není statutárním orgánem a proto všechny své úkony, vyžadující schválení zastupitelstvem obce nebo rady obce, může činit až po jejich předešlém schválení. Jinak se má za to, že je to absolutně neplatné a starosta obce může být trestněprávně a občanskoprávně

¹⁴ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a. s., 2009. str. 72 - 74. ISBN 978-80-247-2908-4.

odpovědný. Starostu i místostarosty obce volí ze svých řad zastupitelstvo obce, kterému je také odpovědný.

Starosta jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu a v obcích, kde tajemník není, vykonává starosta obce výkon v přenesené působnosti. Také odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce, plní úkoly zaměstnavatele vůči zaměstnancům obce a stanoví jim plat, po projednání s ředitelem krajského úřadu může komisi rady obce svěřit část výkonu přenesené působnosti, odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce, většinou svolává a řídí zasedání zastupitelstva obce, má právo užívat závěsný odznak tvořený velkým státním znakem a textem Česká republika, který se používá při slavnostních příležitostech. Primátoři mohou místo tohoto závěsného odznaku použít primátorské insignie.¹⁵

Pokud je starosta nepřítomný, zastupuje ho místostarosta popř. více místostarostů. Poté pak musí zastupitelstvo obce určit, v jakém pořadí budou místostarostové starostu zastupovat. V této oblasti je sporný vztah nadřízenosti a podřízenosti mezi starostou a místostarostou. Avšak starosta nemá dominantní rozhodovací pravomoc. Zastupitelstvo obce může stanovit, že určité úkoly bude plnit místostarosta i po dobu přítomnosti starosty nezávisle na něm. Nicméně starostovi přísluší přednostní právo v rámci vystupování na slavnostních příležitostech. V přenesené státní správě je starosta nadřazen všem zaměstnancům obecního úřadu, výjimkou nejsou ani místostarostové.¹⁶

Obecní úřad

Personálně tvoří obecní úřad starosta obce, místostarostové obce, tajemník obecního úřadu a další zaměstnanci obce. Materiálně je tvořen budovou a vnitřním vybavením budovy. V čele obecního úřadu stojí starosta. Tento úřad se může členit na odbory, které zřizuje rada obce a pokud ta není zřízena, tak zastupitelstvo. Další členění je popřípadě na oddělení. Je možné vytvářet i oddělení bez zřízení odborů obecního úřadu nebo i oddělení mimo odbory. Obecní úřad plní úkoly mu přiřazené

¹⁵ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a. s., 2009. str. 74 - 76. ISBN 978-80-247-2908-4.

¹⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Praha: LINDE, Praha, 2000. str. 96 - 102. ISBN 80-7201-250-9.

zastupitelstvem obce a radou obce, napomáhá výborům a komisím v jejich činnosti, v obcích s pověřeným obecní úřadem a v obcích s rozšířenou působností se musí povinně zřídit funkce tajemníka. Ostatní obce mají pouze možnost si funkci tajemníka zřídit, nikoli ale povinnost. Tajemník obce je vždy odpovědný starostovi obce. Tajemník zajišťuje výkon přenesené působnosti, plní úkoly uložené mu zastupitelstvem obce, vydává spisový a skartační řád, pracovní řád obecního úřadu a další vnitřní směrnice obecního úřadu, účastní se schůzí zastupitelstva obce a rady obce s hlasem poradním. Podrobnější úpravu tajemnickových povinností nalezneme v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích § 110, odst. 4,5 a 6. Obecní úřad zřizuje úřední desku obce. Obec si musí opatřit alespoň 1 výtisk Sbírký zákonů a zpřístupnit ji k nahlédnutí veřejnosti v úředních hodinách. Stejně tomu tak je i s Věstníkem právních předpisů kraje.

Pokud zákon nařizuje, musí určití zaměstnanci složit zkoušku zvláštní odborné způsobilosti, kde se prověří jejich znalost právních předpisů z okruhu jejich činnosti, základy veřejné správy, zákonů upravujících postavení a působnost orgánů územní veřejné správy. Provádění těchto zkoušek zajišťuje Ministerstvo vnitra.

Výbory zastupitelstva obce

Zastupitelstvo obce si může jako své podorgány zřídit finanční a kontrolní výbory. V obcích, kde žije dle posledního sčítání lidí alespoň 10% občanů, hlásících se k národnosti jiné než české, musí zastupitelstvo povinně zřídit i výbor pro národnostní menšiny. Předsedou výboru je vždy zastupitel a počet členů výboru je lichý. Schází se dle potřeby. Usnesení výboru je platné, jestliže s ním vyslovila souhlas nadpoloviční většina všech členů výboru. Výbor plní úkoly, které na něj přenesl zastupitelstvo obce. Členy finančního a kontrolního výboru nemohou být starosta, místopředseda, tajemník obecního úřadu ani osoby, které zabezpečují rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu.

Finanční výbor:

- provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce,
- plní další úkoly, kterými je zastupitelstvo obce pověřilo.

Kontrolní výbor:

- kontroluje plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce,
- kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem v oblasti samostatné působnosti,
- plní další kontrolní úkoly, jimiž je pověřilo zastupitelstvo obce.

Komise rady obce

Jako své poradní a iniciativní podorgány si může rada obce zřídit komise. Komise jsou výkonné orgány, pokud jim starosta svěří výkon v přenesené působnosti. Komise je za svůj výkon činnosti odpovědná radě obce, ve věcech výkonu přenesené působnosti odpovídá starostovi.

Zvláštním typem komise rady obce může být přestupková komise, která projednává přestupky. Předsedou této komise může být jen osoba s právnickým vzděláním nebo osoba se zkouškou zvláštní odborné způsobilosti. Může být ale také zřízena i se stejným názvem jako zvláštní orgán obce a v tomto případě její členy jmenuje a odvolává starosta obce.

Zvláštní orgány obce

Starosta může v případech stanovených zákonem zřídit i zvláštní orgány obce. Jmenuje a odvolává jejich členy. Tyto orgány mohou být buď kolektivní nebo individuální. Osoby, které stojí v čelech těchto orgánů, musí splnit zkoušku zvláštní odborné způsobilosti.

Jak jsem již výše zmínila, zvláštním orgánem obce může být např. přestupková komise. Ta je nejméně tříčlenná, projednává přestupky a plní stejné úkoly jako přestupková komise rady. Její členy ale jmenuje a odvolává starosta, nikoliv rada obce.¹⁷

¹⁷ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Praha: LINDE, Praha, 2000. str. 103 - 111. ISBN 80-7201-250-9.

3. Vznik obce v ČR

Každá obec je vymezena hranicí svého území, které může být tvořeno jedním nebo více katastrálními územími. Celé území naší republiky je součástí obcí, výjimkou jsou vojenské újezdy. Změny území mezi sousedními obcemi může být dosaženo jen dohodou daných obcí, se kterou musí vyslovit souhlas zastupitelstva těchto obcí. Tato dohoda musí být také projednána s příslušným katastrálním úřadem, ten však nemusí vyslovit souhlas. Samotná dohoda o změně správního obvodu obce nijak nezasahuje do vlastnictví nemovitostí jak třetích osob, tak i samotných obcí.

V případě, že se změna území obce dotýká i změny území kraje, může být tato hranice změněna pouze zákonem. Tato podmínka je zakotvena v zákoně č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků.¹⁸

Pokud vznikne územní rozpor mezi dvěma obcemi nebo mezi obcí a vojenským újezdem, pak musí rozhodnout Ústavní soud, neboť je obecným orgánem pro řešení sporů.

O uzavření dohody jsou obce povinny informovat ministerstvo financí a finanční úřad.

Obec musí vznikat vždy v rámci právních norem a principů, dodržovány musí být určité zásady. Musí být splněny všechny podmínky, stanovené zákonem o obecním zřízení. Jedná se o tyto podmínky:

- obce spolu musí sousedit,
- musí mezi sebou uzavřít písemnou dohodu o sloučení obcí nebo připojení obcí a
- další podmínky, které stanoví zákon.

Dohoda se uzavírá na základě rozhodnutí zastupitelstev obcí, které se chtějí sloučit nebo připojit k sobě. Následně je toto rozhodnutí zveřejněno a platí zde 30-ti denní lhůta, ve které může kdokoli podat platný návrh na konání místního referenda.

¹⁸ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků (čl. 2)

Pokud se tak nestane, je rozhodnutí zastupitelstev obcí právoplatné. Dané obce oznámí rozhodnutí svých zastupitelstev a příp. stanovisko občanů z místního rozhodnutí krajskému úřadu. Dohoda o sloučení obcí nebo připojení obcí musí bezpodmínečně obsahovat den, měsíc a rok, ke kterému se obce slučují nebo se daná obec připojuje, název obce a sídlo jejich orgánů, pokud se jedná o sloučení obcí, určení právních předpisů obcí, které byly vydány slučovanými obcemi nebo připojovanou obcí a zůstanou v platnosti v celé nové obci po sloučení nebo připojení, určení majetku, resp. finančních prostředků, ostatních práv a závazků, právnických osob a organizačních složek slučovaných osob nebo obce, která se připojuje.¹⁹

Ke změně hranic může dojít několika způsoby. Sloučením obcí nebo městských částí nebo městských obvodů, připojením obcí nebo městských částí nebo městských obvodů, oddělením části obce nebo městské části nebo městského obvodu od stávající obce nebo města či změnou nebo zrušením vojenského újezdu.²⁰ Vznik obcí v České republice upravuje zákon č. 128/2000 Sb. o obcích.

3.1. Sloučení obcí

Sloučení obcí lze provést vždy jen k 1. lednu anebo ke dni voleb do zastupitelstev v obcích. Jedná se vlastně o to, že se dvě nebo více sousedních obcí sloučí a vznikne jedna nová obec. Území obce po sloučení tvoří území slučovaných obcí. Slučované obce by se měly dohodnout na názvu nové obce a pokud se tak nedohodnou, název určí Ministerstvo vnitra.

Tato nová obec se stává příjemcem daní podle zvláštního zákona, které by jinak připadly zaniklé obci. Na tuto obec také přechází veškerý majetek, finanční prostředky zaniklých obcí, ostatní práva a závazky těchto obcí, včetně jejich práva zakladatele a zřizovatele právnických osob, a to vše ke dni, ke kterému se obce slučují. Pokud alespoň jedna ze slučovaných obcí byla městem, je i nově vzniklá obec městem. Zaniklá obec ztrácí právní subjektivitu, tudíž přestává být samostatným

¹⁹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 19

²⁰ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Praha: LINDE Praha, a. s., 2000. str. 49, 50. ISBN 80-7201-250-9.

subjektem, dnem sloučení a tímto dnem zanikají také orgány zaniklé obce, i když to zákon výslovně nestanoví.

Nově vzniklá obec zašle opis dohody Ministerstvu vnitra, Ministerstvu financí, příslušnému katastrálnímu úřadu a příslušnému finančnímu úřadu.

Dohoda o sloučení obcí lze uzavřít po souhlasu zastupitelstev daných obcí, kterých se slučování týká. Pokud je do třiceti dnů vyhlášeno místní referendum, pak k uzavření této dohody je potřeba souhlasné vyjádření v místním referendu.²¹

I přesto, že obecní zřízení dohodu takto neoznačuje, lze ji považovat (svou povahou) za veřejnoprávní smlouvu. V případě, že dohody nepodléhají registraci žádného veřejného orgánu, nelze potvrdit, zda dohoda byla uzavřena v souladu se zákonem. Pak lze uvažovat o pozastavení účinnosti rozhodnutí zastupitelstev o uzavření této dohody a může být podán návrh na zrušení této dohody. Pokud se o dohodě jedná jako o veřejnoprávní smlouvě, může na ni být použita úprava při řešení sporů z veřejnoprávních smluv dle správního řádu. V tomto případě o sporech rozhoduje příslušný krajský úřad nebo Ministerstvo vnitra.

V zákoně o obcích není řešeno, zda mohou být sloučeny obce, patří-li každá z nich do jiného okresu či kraje.

3.2. Připojení obcí

Připojení obce upravuje § 19 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Obec se může na základě dohody připojit k jiné obci, se kterou sousedí. Podstatou připojení obce k jiné obci je to, že obec, která se chce připojit, posléze zanikne, nicméně se stane součástí území obce, ke které se připojila.

S připojením jedné obce k druhé je tomu stejně jako při sloučení. Zastupitelstva obcí se musí usnést na tom, že se jedna z nich připojí k té druhé. Obce pak uzavřou mezi sebou dohodu o připojení obce. I v tomto případě může kdokoli do

²¹ Zákon č. 128/2000 Sb., (obecní zřízení) § 19

30-ti dnů od zveřejnění rozhodnutí zastupitelstev o připojení obce podat návrh na konání místního referenda. Poté je tedy nutné souhlasné rozhodnutí místního referenda konaného v obci, ve které byl návrh na konání podán.

Dohoda o připojení obce má stejné obsahové náležitosti jako dohoda o sloučení obcí. Tyto náležitosti nalezneme v § 19 odst. 5 písm. a), c), d), e) zákona č. 128/2000 Sb. Odstavec c) tohoto § se dotýká pouze sloučení obcí, neboť upravuje to, jaký název ponese nově vzniklá obec a kde budou mít její orgány sídlo.

Právním nástupcem připojených obcí je obec, která při připojení nezanikla – obec, ke které se jiná obec nebo obce připojily. Tato obec je nově příjemcem výnosů daní, přechází na ní majetek i finanční prostředky zaniklých obcí, ostatní práva a závazky atd.

Obec, ke které se jiná obec nebo obce připojily, je povinna zaslat opis dohody Ministerstvu vnitra, Ministerstvu financí, příslušnému katastrálnímu úřadu a příslušnému finančnímu úřadu.

Právní předpisy, které nadále budou platit na území nově vzniklé obce, musí být obsaženy v dohodě o připojení obcí. Pokud nejsou v dohodě obsaženy, pak právní předpisy připojované obce zpravidla zanikají. Působnost právních předpisů obce, ke které se připojuje jiná obec, se po připojení rozšíří na celé území nově vzniklé obce.²²

3.3 Oddělení obcí

Při tomto typu vzniku obce vznikají z jedné obce dvě nebo více obcí. Může to mít dvojí podobu:

- původní obec, která se rozděluje, tímto úkonem zanikne a na jejím území vzniknou dvě nebo více nových obcí anebo
- od rozdělované obce se oddělí některá její část, která vytvoří novou obec.

Rozdíl je v tom, že v druhém případě původní obec nezaniká, pouze se zmenší její území.

²² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 19

Podmínky, za kterých se může obec oddělit, jsou, že po oddělení musí mít nově vzniklá obec katastrální území, sousedí nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem, tvoří souvislý celek a musí mít alespoň 1 000 občanů. Stejně podmínky po oddělení musí splňovat i obec, od které se část obce oddělila.

V té části obce, která se chce oddělit, si občané obce ustanoví přípravný výbor. Tento přípravný výbor je tvořen oprávněnými členy a jeho zástupci. Počet členů je vždy lichý a nejméně tříčlenný. Přípravný výbor navrhuje uspořádání místního referenda o oddělení části obce, podílí se na jeho přípravě a provedení, je účastníkem řízení o oddělení části obce. Mezi jeho pravomoci však nepatří podání návrhu na oddělení části obce krajskému úřadu.

Tento návrh podává krajskému úřadu samotná obec, ale na základě kladného výsledku v místním referendu, konaného v té části obce, která se chce oddělit. Návrh na oddělení části obce obsahuje den, měsíc a rok, ke kterému se část obce odděluje, vymezení nově vznikající obce pod oddělení části obce výčtem jejich katastrálních území včetně připojených mapových podkladů, rozdělení majetku, finančních prostředků, ostatních práv a závazků, počet občanů kde dni podání návrhu na oddělení její části, jakož i počty občanů obce v jednotlivých částech, které se mají oddělit, rozdělení výnosů daní v poměru počtu obyvatel původní a nově vzniklé obce.²³

3.4 Změna nebo zrušení vojenského újezdu

Vojenský újezd je ta část území státu, která je určena k zajišťování obrany státu. Také slouží k výcviku ozbrojených sil. Vojenské újezdy a jejich území nepatří žádné obci v České republice. Újezd a újezdní úřady se zřizují, mění a ruší pouze zvláštním zákonem. Státní správu zde vykonává správní úřad neboli újezdní úřad. Tento úřad je vojenským orgánem a je podřízen Ministerstvu obrany. V čele újezdního úřadu stojí voják z povolání. Jeho pozice se nazývá přednosta. Majetek na území vojenského újezdu patří státu, výjimkou je majetek vnesený. Jelikož se jedná o správní úřad, vykonává pro zajištění obrany státu k výcviku ozbrojených sil např. tyto úkoly:

- zpracovává podklady pro tvorbu územního plánu újezdu,

²³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 22

- zabezpečuje podmínky pro výcvik ozbrojených sil v polních podmínkách,
- rozhoduje o vstupu a pobytu fyzických osob na území újezdu.

Mezi další povinnosti vojenských újezdů patří výcvik se soudobou technikou za použití ostré munice a s plným využitím jejich technických parametrů, provádění součinnostních taktických cvičení, manévřů při zachování bezpečnosti civilního obyvatelstva. Dalším z úkolů vojenských újezdů je společný výcvik se zahraničními jednotkami v rámci cvičení NATO, jakož i jejich samostatné využívání zahraničními jednotkami.

Újezdní úřad může vydat povolení ke vstupu do tohoto prostoru, tyto fyzické osoby musí být seznámeny s platnými režimovými a bezpečnostními opatřeními. Fyzické osoby toto musí dodržovat spolu se zásadami ochrany přírody a veřejného pořádku.

Právní postavení vojenských újezdů určuje zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. Ten vojenské újezdy definuje jako uzemní, správní jednotky státu.

Tabulka č. 1: Seznam vojenských újezdů na území České republiky

Název	Kraj	Počet obyvatel	Počet sídelních útvarů s více než s 20 obyvateli	Rozloha (km ²)
Libavá	Olomoucký	1 123	5	327
Hradiště	Karlovarský	596	5	332
Boletice	Jihočeský	293	3	219
Brdy	Středočeský	34	1	260
Březina	Jihomoravský	4	0	158
Celkem	X	2 050	14	1 296

Zdroj: mvcr.cz

Mnohé z dodnes užívaných vojenských prostorů vznikly v období tzv. první republiky.²⁴ Nejstarším vojenským újezdem jsou Brdy, které vznikly v roce 1927. V tom samém roce vznikl i další vojenský újezd, a to vojenský újezd Březina. Rozhodnutím vlády Československé republiky v roce 1946 byl vytvořen Vojenský výcvikový prostor Libavá. Na západ od Českého Krumlova vznikl vojenský újezd Boletice a jižně od Kadaně vojenský újezd Hradiště. Vznikly i jiné vojenské újezdy

²⁴ První republikou označujeme období od vzniku Československa v roce 1918 do roku 1938.

a řada vojenských prostorů malého rozsahu. Tyto vojenské újezdy byly vytvořeny na základě zákona č. 169/1949 Sb. o vojenských újezdech. Od roku 1991 docházelo k redukování vojenských újezdů až na nynější počet 5. Nejnovější právní úprava vojenských újezdů se opírá o zákon č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky.

Ve vojenských újezdech mohou žít obyvatelé trvale v sídelních útvarech. Nejvíce obyvatel žijících ve vojenském újezdu žije v Libavě a nejméně naopak ve vojenském újezdě Březina. Tito obyvatelé nemohou volit zastupitelstvo, neboť vojenské újezdy nejsou obcemi. Mohou ale volit do krajských zastupitelstev, Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu České republiky, zúčastňovat se celostátních referend. V posledních letech byla přijata řada opatření ke zlepšení jejich životních podmínek, zejména v zabezpečení dopravní obslužnosti, v rozvoji služeb, kulturního a sportovního vyžití. Tam, kde mají obyvatelé o tyto aktivity zájem, pomáhají újezdní úřady při jejich realizaci.²⁵

Od roku 2002 se zřizovaly ve vojenských újezdech Rady pro rozvoj vojenských újezdů, sloužících jako poradní orgány přednosty úřadu. Tento orgán spolu s přednostou úřadu řeší aktuální otázky života ve vojenském újezdu, přijímají společné postupy a vzájemnou pomoc při prosazování stanovených cílů. Důležitým zdrojem informací pro občany jsou zpravodaje, které vycházejí zpravidla čtyřikrát do roka, a webové stránky újezdních úřadů.

Pokud jsou měněna území vojenských újezdů nebo je vojenský újezd zrušen, nepostupuje se dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích, ale podle zvláštního zákona. Armáda České republiky přijala a realizovala asanační a rekultivační opatření, jejichž cílem je zachování ekologické stability a minimalizace negativních následků činnosti cvičících vojsk v přírodě. Ve vojenských újezdech tak zůstanou zachovány cenné biotopy, zvláště chráněné druhy živočichů i vegetace. Z hlediska stavu přírody a krajiny patří vojenské újezdy mezi nejzachovalejší v České republice, vyskytují se v nich vzácné rostlinné a živočišné druhy.

²⁵ Vojenské újezdy v ČR. In: *Ministerstvo vnitra* [online]. 2010 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/neznamy-svet-vojenskych-ujezdu-974223.aspx>

V lednu 2015 podepsal prezident České republiky zákon o zrušení vojenského újezdu Brdy a o zmenšení rozlohy zbylých čtyř vojenských újezdů. Zákon bude platný od roku 2016. Hlavním důvodem ke zrušení tohoto vojenského újezdu je fakt, že vojenské újezdy jsou na současný rozsah Armády ČR zbytečně velké a vojáci je nedokážou využít. Se zrušením brdského újezdu nesouhlasí Středočeský kraj, protože se obává developerské činnosti, znečištění vodních zdrojů nebo že nebude včas dokončena pyrotechnická očista území bývalého vojenského újezdu. Ta má být dle plánu dokončena do konce roku 2017. Některým odpůrcům vadí také to, že dojde ke změně hranic krajů, kvůli které střední Čechy přijdou o část svého území ve prospěch Plzeňského kraje. Ochrana přírody má být zaručena tím, že zde bude vyhlášena chráněná krajinná oblast. Na území, kde se momentálně rozprostírá vojenský újezd Brdy, vznikne na začátku příštího roku 6 nových obcí.²⁶

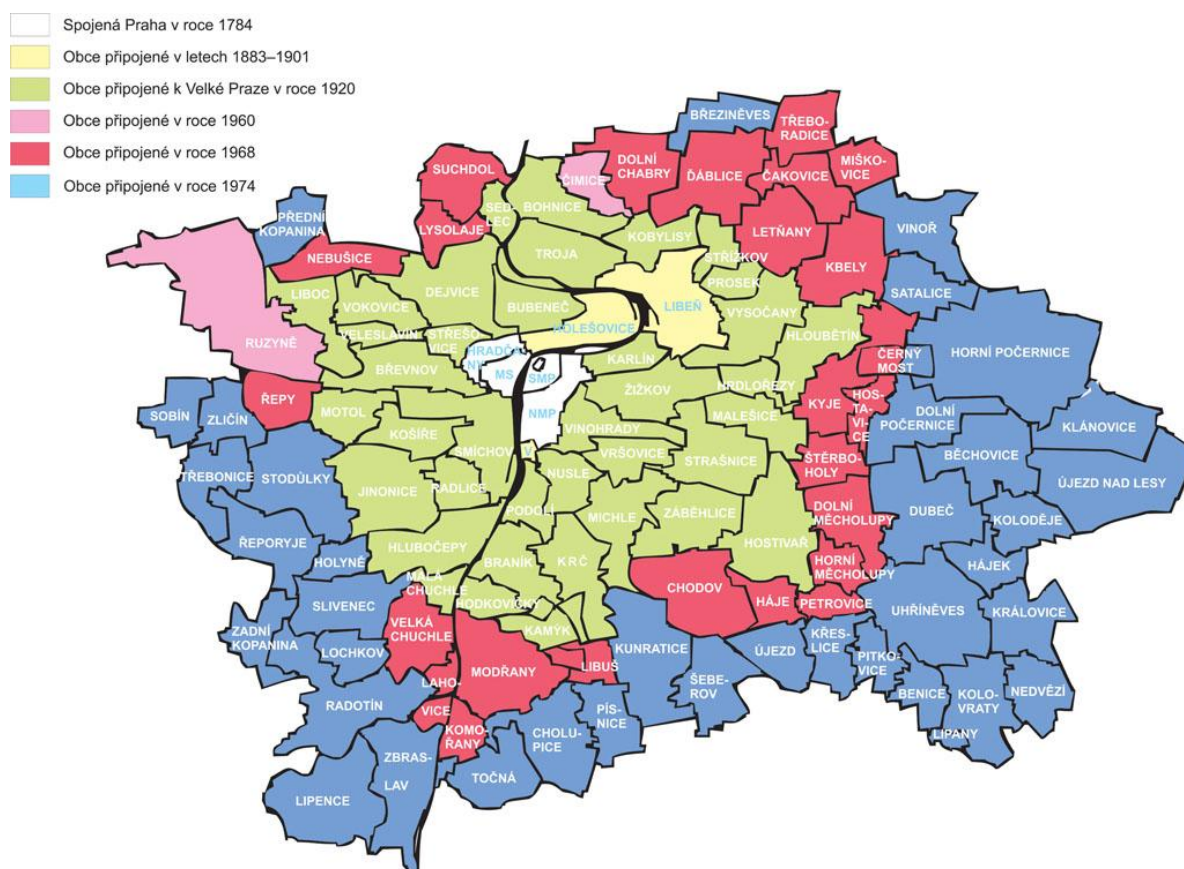
3.5. Praha

Roku 965 datujeme prvním doloženou písemnou zmínku o Praze. Kupec Ibrahím píše svému zaměstnavateli, že město Praha „je vystavěno z kamene a vápna a je největším městem co do obchodu“ a že je „menší, než jsou města, a větší, než jsou vesnice“. Osídlení na Malé Straně (na levém břehu Vltavy) je doloženo již koncem 8. století. Druhým opevněným místem byl později vystavěný Vyšehrad, který vznikl v první polovině 10. století na pravém břehu Vltavy. V 11. a 12. století se stal na čas sídlem českých knížat. Mezi oběma hrady při řece Vltavě se postupně soustředilo husté osídlení. Během 12. století proběhla stavba Juditina mostu. Sídelní základ tvořilo Staré město, Malá Strana a Pražský hrad. Hradčany vznikly ve 30. letech 14 století jako poddanské město. Na královské město byly povýšeny až Rudolfem II. roku 1598. Mohutným zásahem do rozvoje pražského osídlení bylo založení Nového Města v roce 1348. Z období 11.–15. století také pochází první zmínky o většině vsí, které se dodnes nacházejí na území Prahy. V té době se tedy utvořil sídelní základ dnešního velkoměsta. Naopak na území dnešní Prahy existovalo překvapivé množství obcí, které v průběhu staletí zanikly. První osady pohltily již Nové Město a Malá Strana. Další rozvoj území dnešní Prahy se odehrával expanzí na pražská předměstí. Kromě předměstí, která se vyvíjela na základě starších osad, bylo zcela nově založeno

²⁶ Zrušení vojenského újezdu Brdy. In: *Zrušení vojenského újezdu* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/zeman-podepsal-zakon-o-zruseni-vojenskeho-ujezdu-brdy>

předměstí Karlín, jehož plánovitá výstavba počala roku 1817. Jednotlivá předměstí se záhy rozrostla do velikosti měst a souvisle se spojila s Prahou. Po vytvoření Velké Prahy v roce 1920 bylo město tvořeno 38 obcemi. Po druhé světové válce začala být budována první menší sídliště. Teprve v 60. letech započala naplno výstavba velkých, panelových sídlišť – Petřiny, Jarov, Spořilov, Krč, Pankrác, Hloubětín, Malešice, Prosek, Novodvorská, Zahradní město a jiná.²⁷

Tabulka č. 2: Obce připojené k Praze dle jednotlivých roků

Zdroj: Archiv hlavního města Prahy

Praha je hlavním městem České republiky, vyšším územně samosprávným celkem, statutárním městem, ale i obcí. Pro Prahu platí zvláštní právní úprava – zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze. V příloze tohoto zákona je vyjmenováno 112 katastrálních území, na které se Praha člení. Dle zákona č. 347/1997 se hranice území Prahy může změnit jen zákonem. Není to však na základě zákona č. 131/2000 Sb.

²⁷ Archiv hlavního města Prahy: územní vývoj Prahy [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=47&wstyle=0&page=%27%27>

o hlavním městě Praze, neboť je nižší právní síly. Také je možné provést jiné změny hranic hlavního města Prahy. V tomto případě nedochází k připojení sousední obce ani oddělení městské části. Zákonem je upraveno, že se mohou sloučit městské části, nebo jedna připojit k druhé. Podmínkou je, aby obce, které se chtějí sloučit nebo jedna ke druhé připojit, spolu sousedily. Děje se tomu tak na základě dohody o sloučení městských částí. Nicméně k tomu potřebují souhlas zastupitelstva hlavního města Prahy. I zde platí, že když někdo do 30 ti dnů podá návrh na konání místního referenda, musí se respektovat jeho výsledek. Právním nástupcem sloučených nebo připojených městských částí je nová městská část, která vznikla sloučením nebo městská část, která připojením nezanikla. Zákon o hlavním městě Praze také stanoví, že nově vzniklá městská část zašle opis dohody Ministerstvu vnitra, příslušnému katastrálnímu úřadu a finančnímu úřadu. Zde také platí podmínka, že ke sloučení nebo připojení městské části může dojít pouze k počátku kalendářního roku.

Hlavní město Praha je veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek, vlastní příjmy, hospodář dle vlastního rozpočtu. I Praha jako jiná obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.

Orgány hlavního města Prahy jsou zastupitelstvo hlavního města Prahy, Rada hlavního města Prahy, primátor hlavního města Prahy, magistrát hlavního města Prahy, výbory zastupitelstva hlavního města Prahy, komise rady hlavního města Prahy a zvláštní orgány hlavního města Prahy. I každá městská část má své vlastní orgány – zastupitelstvo městské části, rada městské části, starosta městské části a úřad městské části.

4. Zánik obce v ČR

Zánik obce v ČR lze uskutečnit jen způsobem, upraveným v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích. Nejčastějším způsobem zániku obce je sloučení dvou obcí nebo připojení obce k jiné obci. V obou případech je třeba, aby se dotyčné obce dohodly a uzavřely mezi sebou dohodu o sloučení obcí nebo dohodu o připojení jedné obce ke druhé. Pokud byl podán návrh na konání místního referenda, musí se respektovat jeho výsledek. Obec nemůže zaniknout, pokud je vyhlášeno místní referendum a občané v něm vysloví nesouhlas se zánikem obce. Obce se společně dohodnou na názvu nové obce, majetek, finanční prostředky, práva a povinnosti zaniklé obce musí být převedeny na nově vzniklou obec. Územní změny musí být nahlášeny na Ministerstvu vnitra, příslušnému finančnímu úřadu a příslušnému katastrálnímu úřadu. Častým důvodem zániku obce bývá ekonomická situace, kdy obec dále nemůže zvládnout svoji finanční situaci. Výhodou pro takto nově vzniklou obec může být, jak zlepšení ekonomické situace, tak zvýšení finančních příjmů nebo také větší území.²⁸ Obce zanikají také pokud ztratí svůj základní atribut – a to buď obyvatelstvo, nebo území. Žádná obec nemůže existovat, aniž by tam nebyl přihlášen ani jeden obyvatel k trvalému pobytu. To samé platí i s územím. Pokud obec ztratí své území, automaticky obec zaniká. Děje se tomu tak např. při zřízení výcvikového vojenského újezdu. Tímto zanikly v 50. a 60. letech obce Libavá, Dobrá Voda, Doupov a atd.

4.1. Příklady zániků obcí v ČR

V minulosti tomu bývalo bohužel jinak. Jednotlivec ba ani skupina lidí nemohla nijak ovlivnit zánik obce. Mám na mysli vyhlazení obcí Lidic a Ležáků za II. světové války. V tomto případě se jednalo o jeden z nejtragičtějších a nejsmutnějších způsobů zániků obce. Jiným zánikem obce byly důvody, že obce se nacházely v místě, kde se plánovaly projekty, kterým musely sídelní celky ustoupit. Nejčastěji se tak jednalo o vybudování vodních nádrží. Pro vybudování vodní nádrže Slapy bylo nezbytné, aby zanikly např. obce: Babor, Hruškov, Živohošť. Pro vybudování vodní

²⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

nádrže Orlík musely zaniknout např. obce: Technice, Topinka, Hladná. Jiné obce musely ustoupit a tím pádem zaniknout kvůli těžbě černého nebo hnědého uhlí. Byly to obce Amerika, Darkov, Karviná, Louky, Stávky, atd. Tyto obce se nacházely v okrese Karviná a zanikly po roce 1945 kvůli těžbě černého uhlí. Kvůli těžbě hnědého uhlí zanikly obce nacházející se v okrese Ústí nad Labem. Jmenovitě to byly např. následující obce: Albrechtice, Dolní Jiřetín, Komořany, Třebušice. K nejznámějším zánikům obcí kvůli těžbě uhlí patří obce v okolí města Most a samotné město Most, které však bylo nově vystavěno. Zmíním např. obce Březí, Knín, Křtěnov, Temelínec. Mnoho obcí také zaniklo po II. světové válce, kdy došlo k vysídlování Němců.

Také může dojít k tzv. jiným změnám území obcí, kdy se mění jejich hranice, ale nedochází k zániku stávajících nebo ke vzniku nových obcí. Obce mezi sebou uzavřou dohodu o změně hranic obcí. Tato dohoda nemusí však být podložena pozitivním výsledkem místního referenda. Kdo ale musí souhlasit, jsou zastupitelstva dotčených obcí. Nikde v zákoně nenalezneme právní úpravu náležitostí dohody o změně hranic obcí. Nezbytné je uvést, jakým způsobem se obecní hranice mění a od kdy tato změna bude platná. Při této změně dochází ke změnám veřejnoprávních povah. Dochází tak ke změně občanství obce u občanů s trvalým pobytem na změněném území.²⁹

Tabulka č. 3: Obce zaniklé od roku 2001 - 2009

Název	Rok
Jíno	2001/2002
Kaliště	
Stropčice	
Prosatím	
Hostokryje	2002/2003
Zahořany	
Lhota	
Malesice	
Domoradice	
Častolovice	2004/2005
Hostovice	2006
Nemíž	2009

Zdroj: Český statistický úřad

²⁹ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů: základy komunálního práva*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. str. 81. ISBN 978-80-7357-561-8.

5. Místní referendum

Je to jediný nástroj přímé demokracie v České republice. Místní referendum upravuje zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu. Občané v něm mohou rozhodovat o všech otázkách z oblasti samostatné působnosti obce. Výjimkou jsou otázky rozpočtu, místních poplatků, ustanovování do funkcí starosty, místostarosty, členů rad, o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky, věci podléhající správnímu řádu a věci, o nichž referendum rozhodovalo 24 měsíců nazpět. To vše jim zaručuje Listina základních práv a svobod buď prostřednictvím referenda, nebo volením svých zástupců v podobě volených orgánů.³⁰

Po vyhlášení místního referenda se pro hlasování zřizuje v obci okrsková komise a místní komise, ve statutárním městě okrsková komise, místní komise a městská komise.

Hlasování místního referenda je tajné na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Místní referendum vyhláší obecní zastupitelstvo. To se koná nejpozději do 90 dnů ode dne vyhlášení na příslušné obecní desce. Pro uskutečnění referenda musí být zřízen přípravný výbor minimálně ze tří členů. Ten navrhuje uspořádání místního referenda, deleguje členy do komisí pro hlasování, může podat soudu návrh na určení, že místní referendum má být vyhlášeno. Také ale může podat soudu návrh na neplatnost hlasování a návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí v místním referendu.

Návrh přípravného výboru musí obsahovat:

- označení území, na němž se konání místního referenda navrhuje,
- znění otázky, popřípadě otázek, navržené k rozhodnutí v místním referendu,
- odůvodnění návrhu,
- odhad nákladů spojených s provedením místního referenda a realizací rozhodnutí přijatého v místním referendu a způsob jejich úhrady z rozpočtu obce, popřípadě statutárního města,

³⁰ Listina základních práv a svobod, čl. 21

- označení zmocněnce z členů přípravného výboru a
- jména a příjmení členů přípravného výboru, jejich datum narození, místo, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu, kterým se rozumí adresa pobytu, a jejich vlastnoruční podpisy.³¹

Na hlasovacích lístcích musí být uvedeno „místní referendum“, název obce, den konání místního referenda, otázka nebo otázky, ale také slovo „ano“ a „ne“ a vedle každého rámeček pro zaškrtnutí. Po skončení hlasování se zapečetí nepoužité hlasovací lístky a otevře se hlasovací schránka. Při sčítání hlasů mohou být přítomni v místnosti jen členové komise vyššího stupně a osoby pověřené starostou nebo primátorem. Okrsková komise vyhotoví zápis o průběhu hlasování a o výsledku hlasování. Tento zápis vyhotoví ve dvou opisech. Aby bylo rozhodnutí místního referenda platné, je nutné, aby se ho zúčastnila alespoň polovina oprávněných osob, které jsou zapsány v seznamech oprávněných osob. Počet těchto oprávněných osob se zjišťuje z počtu obyvatel k 1.1. toho roku, kdy byl návrh přípravného výboru podán. Všechny náklady na konání místního referenda si hradí obec ze svého rozpočtu. Hlasovací místnosti, její výbavu a pracovní síly zajistí vždy obecní úřad.³²

³¹ Zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu, § 10

³² Zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu

6. Hospodaření obcí

Každá obec je veřejnoprávní korporací, která má svůj vlastní majetek, vlastní finanční prostředky a vlastní rozpočet, podle kterého si sama hospodaří. Hospodaření obcí je upraveno zákonem č. 25/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Oblast místních poplatků je řešena zákonem č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích. Přezkumem hospodaření obcí se zabývá zákon č. 420/2004 Sb. o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. Kontrola financí ve veřejné správě je prováděna na základě zákona č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě.

Finanční hospodaření územních samosprávných celků a svazků obcí se řídí jejich ročním rozpočtem a rozpočtovým výhledem. Rozpočtový výhled je pomocným nástrojem územního samosprávného celku, sloužící pro střednědobé finanční plánování rozvoje jeho hospodaření. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním. Obsahem rozpočtu jsou jeho příjmy a výdaje a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů. S rozpočtem souvisí také rozpočtové provizorium, které nastává, není-li rozpočet schválen k 1. lednu. Může být vyhlášeno na jakékoliv období.

Majetek, který náleží obci, musí být vždy využíván účelně a v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákonom vymezené působnosti. Obec je také povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku. Každá obec si vede evidenci svého majetku. Obec je povinna chránit svůj majetek před neoprávněnými zásahy a včas uplatňovat právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení. Majetek si každá obec musí ochránit před zničením, poškozením, odcizením nebo zneužitím. S majetkem, který pro obec již není potřebný, naloží způsoby a za podmínek stanovenými zvláštními předpisy. Stát neručí za hospodaření obce a ani za její závazky, pokud tento závazek nepřevzme stát smluvně. Obec je dle zákona o obcích povinna trvale sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky a aby nedošlo k promlčení nebo zániku z nich vyplývajících práv. Samostatné nakládání s majetkem obce představuje ekonomický základ obecní samosprávy.³³

³³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 38

Pokud chce obec prodat, směnit nebo darovat nemovitý majetek, pronajmout jej nebo poskytnout jako výpůjčku, obec toto zveřejní nejméně na dobu 15 dnů před rozhodnutím vyvěšením na úřední desky obecního úřadu, aby se k němu mohli zájemci vyjádřit či předložit své námítky.

Po skončení kalendářního roku se údaje o ročním hospodaření územního samosprávného celku a svazku obcí souhrnně zpracovávají do závěrečného účtu. Jsou zde obsaženy údaje o plnění rozpočtu příjmů a výdajů, údaje o hospodaření s majetkem a o dalších finančních operacích.

Platit daně a poplatky je povinností každé obce, vyplývající ze zákona. Tyto výdaje obce plynou do veřejného rozpočtu. Místní poplatky, stanovené zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, jsou naopak příjmem do obecního rozpočtu. Jedná se o poplatky ze psů, poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt, poplatky za užívání veřejného prostranství, poplatek ze vstupného, poplatky z ubytovací kapacity, poplatky za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst.

Obec, ve které žije alespoň 5 000 obyvatel, dá přezkoumat hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok auditorovi. Obec, která má počet obyvatel pod 5 000, dá přezkoumat hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok krajskému úřadu nebo auditorovi. V takovémto případě si obec může vybrat. Ta obec, která si vybrala možnost přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok auditorem, toto oznámí ihned příslušnému finančnímu úřadu. Počet obyvatel zjistíme vždy k 1.1. toho roku, za který se provádí přezkoumání hospodaření obce. Ve statutárních městech přezkoumává hospodaření městských částí magistrát toho města. Veškeré náklady, vynaložené na přezkoumání hospodaření obce auditorem, platí obec ze svého rozpočtu. Jestliže některá obec nepožádá o přezkum svého hospodaření do 31. ledna, může jí finanční úřad uložit pokutu. Výše této pokuty se odvíjí od povahy, závažnosti a důsledků nepodání žádosti o přezkum. Řízení o uložení pokuty lze zahájit nejpozději do 2 let ode dne, do kterého byla obec povinna zažádat o přezkum svého hospodaření. Výnos z pokut je příjmem státního rozpočtu.³⁴

³⁴ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 41-45

7. Spolupráce obcí

Obce mohou při výkonu samostatné působnosti mezi sebou spolupracovat. Tato spolupráce může vzniknout buď:

- na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu,
- na základě smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí nebo
- zakládáním právnických osob podle zvláštního zákona dvěma nebo více obcemi.

Obce se však nemohou sdružovat dle předpisů o sdružování občanů.

První možnost, teda smlouva mezi dvěma nebo více obcemi, uzavřená ke splnění konkrétního úkolu, je buď na dobu určitou nebo neurčitou. Předmětem této smlouvy nemůže být vznik právnické osoby. Aby byla tato smlouva platná, musí být písemná a předem schválená zastupitelstvy daných obcí. Smlouva by měla dle zákona o obcích obsahovat označení účastníků smlouvy, předmět smlouvy a jeho rozsah, práva a povinnosti jednotlivých účastníků smlouvy či způsob odstoupení účastníků od smlouvy a vypořádání části jejich majetku. Za závazky vůči třetím osobám jsou jednotlivé obce zavázány společně a nerozdílně, pokud v uzavřené smlouvě není stanoveno jinak.³⁵

Druhou možností máme na mysli to, že obce mají právo být členy svazku obcí za účelem ochrany a prosazování svých společných zájmů. Obce mohou vytvořit nový svazek obcí nebo i vstoupit do již vzniklého svazku obcí. Na tento svazek obcí se pohlíží jako na právnickou osobu. Předmětem této smlouvy jsou úkoly v oblasti školství, sociální péče, zdravotnictví, kultury apod., zabezpečení čistoty obce, správy veřejné zeleně a veřejného osvětlení, shromažďování a odvoz komunálních odpadů, zásobování vodou, odvádění a čištění odpadních vod, zavádění, rozšiřování a zdokonalování sítí technického vybavení a systémů veřejné osobní dopravy, úkoly v oblasti ochrany ovzduší, provoz lomů, pískoven a zařízení sloužících k těžbě a úpravě nerostných surovin, správa majetku obcí – místních komunikací, lesů, domovního a bytového fondu, sportovních a kulturních zařízení atd. Úplný výčet činností svazků obcí nalezneme v § 50 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích.

³⁵ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 48

Smlouva o vytvoření svazku obcí může obsahovat přílohy, ve kterých nalezneme např. název a sídlo členů svazku obcí, název a sídlo svazku a předmět činnosti svazku obcí, orgány svazku obcí, práva a povinnosti členů svazku, zdroje příjmu svazku obcí či způsob rozdělení zisku a podíl členů na úhradě ztráty svazku obcí.

Smlouva o vytvoření svazku obcí je účinná dnem přijetí jejího návrhu všemi účastníky, pokud není ve smlouvě uvedeno jinak. Občané, kteří dosáhli věku 18 let, se mohou účastnit zasedání orgánu svazku obcí a nahlížet do zápisů o jeho jednání, podávat orgánům svazku obcí písemné návrhy a vyjadřovat se k návrhu rozpočtu svazku obcí a k závěrečnému účtu svazku obcí za uplynulý kalendářní rok. K návrhu rozpočtu svazku obcí se mohou vyjadřovat buď písemně nebo ústně na zasedání orgánu svazku obcí. I svazek obcí si musí nechat dát přezkoumat své hospodaření auditorem. Náklady na auditora platí i svazek obcí ze svých rozpočtových prostředků.³⁶

Také se v této kapitole zmíním o místních akčních skupinách. Jedná se o politické rozhodování nezávislých společenstvech občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry, obcí či svazků obcí. Dohromady spolupracují na rozvoji svého území, zemědělství, získávání finanční podpory z evropské unie pro svůj region, metodou LEADER. Metoda LEADER je založena na tom, že veškeré nápady a projekty by měly vycházet z myšlenek a podnětů místních venkovských subjektů a občanů. Základním cílem je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. První místní akční skupiny začaly vznikat na našem území v roce 2002 v souvislosti s Programem obnovy venkova. V současnosti u nás existuje více než 150 místních akčních skupin.³⁷

³⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) § 49-53

³⁷ Místní akční skupiny [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/mistni-akcni-skupiny/>

8. Závěr

Základní územně samosprávný celek, tj. obec je charakterizována svými základními znaky, kterými jsou území, občané a majetek. Občané jsou důležitým nástrojem pro fungování obce, hrají velice důležitou úlohu v otázkách volení členů do zastupitelstva a rozhodování v místním referendu, které je nedílnou součástí toho, aby mohlo dojít například k oddělení obce, ke sloučení obcí či k připojení jedné obce ke druhé. V minulosti se lidé stěhovali do velkých měst, kde pro ně byly dostupnější služby. V současnosti je tomu tak ale naopak. Občané se více a více stěhují do obcí, které se nachází poblíž velkých měst. Tyto obce jsou ideálním místem z důvodu své polohy, infrastruktury, služeb poskytovaných ve velkých městech. Lidé také preferují obec před velkým městem, protože zde jsou blíže přírodě a mají zde lepší životní prostředí.

V současné době se obce připojují nebo slučují za účelem získání většího území a zlepšení ekonomické situace. Nejvíce zanikají obce, které sousedí s velkým městem a stávají se jeho součástí. Od roku 2001 – 2009 zaniklo takhle 12 obcí. Nicméně vzniklo i 6 nových obcí a to v důsledku oddělení od obce nebo města. To vše se děje na základě uzavřené dohody mezi zastupitelstvy dotčených obcí. V této dohodě musí být stanoveno, na kterou obec přecházejí práva a povinnosti, majetek obcí a finanční prostředky. Při oddělení části obce od města nebo obce je důležité, aby oddělená část území sousedila alespoň se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem a po oddělení musí mít alespoň 1 000 občanů. Každá takto oddělená obec by se předem měla rozmyslet, zda se bude po oddělení schopná postarat o všestranný rozvoj území obce a o potřeby svých občanů, ale i účelně hospodařit se svým majetkem. To vše jim ustanovuje zákon č. 128/2000 Sb. o obcích. Podle tohoto zákona spolu mohou obce spolupracovat, ale jen při výkonu samostatné působnosti.

Domnívám se, že systém územně samosprávných celků je v naší republice vyřešen na kvalitní úrovni. Protože je obcím dána určitá samospráva, mohou se obce sami rozvíjet, a popříp. inovovat své území. Tímto pečují o všestranný rozvoj svého území a blahobyt občanů. Obce i kraje jsou samostatné celky, které jsou relativně nezávislé na státu.

9. Resume

Fundamental territorial administrative unit, i.e. municipality is characterized by its basic signs, which are territory, citizens and property. Citizens are important instrument of good working municipality and have big role in electing of community council members. They can also vote in local referendum, by which they can decide on (for example) separating of municipality, making new municipality by union of two ones or joining one to another. In the past, people moved to big cities for their better availability of public services. But nowadays it is the other way round - more and more citizens move to the small communities close to the cities. These communities are ideal places for their location, infrastructure and easily reachable big city services. People also prefer smaller community rather than big city because of proximity of nature and better environment.

Nowadays municipalities join together or make an union in order to make bigger territory and improve their economical condition. Mostly those that are close to a city come to an end by becoming a part of it. Between 2001 and 2009 twelve ended this way. However, six new municipalities rised up by separating from a city or another municipality. This can happen because of agreement between municipal councils. Rights and responsibilities, municipal property and finances of forming municipality must be specified by this agreement. While separating from city or another municipality, it is important for newly formed municipality to have at least two neighboring municipalities or one if its located on the state border. Separated part also has to have at least 1000 citizens. Every council of community to be separated should think over if it will be able to take good care of needs of its citizens, universally develop its territory and suitably keep its property in good condition. All of these rules are provided by law nr. 128/2000 Sb., about communities. By this law, communities can cooperate only when they perform independent activity.

I believe that czech communities administration system is at the good level. Because of partial independence and self-government of communities they can develop itselfs and eventually innovate its territory. By this they care about versatile development of their territory and good wealth of their citizens.

10. Použité zdroje

Literatura

BALÍK, Stanislav. *KOMUNÁLNÍ POLITIKA: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, a. s., 2009. 256 s.: 1. vyd. ISBN 978-80-247-2908-4.

KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy*. 2. vyd. Ostrava: Montanex, a. s., 2007. 375 s. ISBN 978-80-7225-242-2.

KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů: základy komunálního práva*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. s.377. ISBN 978-80-7357-561-8.

KOUDELKA, Zdeněk. *OBCE A KRAJE: Podle reformy veřejné správy po roce 2000*. Praha: Linde, a. s., 2000. 228 s. ISBN 80-7201-250-9

KOUDELKA, Zdeněk. *Průvodce územní samosprávou po 1. 1. 2003*. Praha: Linde, a. s., 2003. 237 s. ISBN 80-7201-403-X

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, a. s., 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5

VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. 1. vyd. Praha: Institut pro místní správu, 2001. 119 s. ISBN 978-80-86976-31-1.

Právní předpisy

Úplné znění ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, jak vyplývá ze změn provedených ústavními zákony č. 347/1997 Sb., č. 300/2000 Sb., č. 395/2001 Sb., č. 515/2002 Sb., č. 319/2009 Sb., č. 71/2012 Sb. a č. 98/2013 Sb.

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění zákonů č. 273/2001 Sb., č. 320/2001 Sb., č. 450/2001 Sb., č. 231/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 404/2002 Sb., zákonů č. 229/2003 Sb., č. 216/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 421/2004 Sb., č. 501/2004 Sb., č. 626/2004 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 186/2006 Sb., č. 234/2006 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 298/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 477/2008 Sb., č. 281/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 118/2010 Sb., č. 199/2010 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 246/2011 Sb., č. 364/2011 Sb., č. 457/2011 Sb., č. 142/2012 Sb., č. 239/2012 Sb., č. 303/2013 Sb., č. 64/2014 Sb. a č. 24/2015 Sb.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění zákonů č. 273/2001 Sb., č. 320/2001 Sb., č. 450/2001 Sb., č. 313/2002 Sb., č. 311/2002 Sb., č. 59/2003 Sb., č. 22/2004 Sb., č. 216/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 421/2004 Sb., č. 501/2004 Sb., č. 626/2004 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 61/2006 Sb., č. 186/2006 Sb., č. 234/2006 Sb., č. 245/2006 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 169/2008 Sb., č. 298/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 477/2008 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 281/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 424/2010 Sb., č. 246/2011 Sb., č. 364/2011 Sb., č. 72/2012 Sb., č. 142/2012 Sb., č. 239/2012 Sb., č. 257/2013 Sb., č. 303/2013 Sb., č. 64/2014 Sb. a č. 24/2015 Sb.

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů ve znění zákonů č. 234/2006 Sb., č. 169/2008 Sb., č. 142/2012 Sb. a č. 58/2014 Sb.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním města Praze ve znění zákonů č. 145/2001 Sb., č. 273/2001 Sb., č. 320/2001 Sb., č. 450/2001 Sb., č. 311/2002 Sb., č. 312/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 22/2004 Sb., č. 216/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 387/2004 Sb., č. 421/2004 Sb., č. 499/2004 Sb., č. 501/2004 Sb., č. 626/2004 Sb., č. 109/2006 Sb., č. 186/2006 Sb., č. 234/2006 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 66/2008 Sb., č. 169/2008 Sb., č. 298/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 477/2008 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 281/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 199/2010 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 424/2010 Sb., č. 246/2011 Sb., č. 364/2011 Sb., č. 457/2011 Sb., č. 142/2012 Sb., č. 239/2012 Sb., č. 350/2012 Sb., č. 303/2013 Sb., č. 64/2014 Sb. a č. 24/2015 Sb.

Zákon č. 565/1990 SB., o místních poplatcích ve znění zákonů č. 184/1991 Sb., č. 338/1992 Sb., č. 48/1994 Sb., č. 305/1997 Sb., č. 149/1998 Sb., č. 185/2001 Sb., č. 274/2001 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 229/2003 Sb., č. 270/2007 Sb., č. 281/2009 Sb., č.

348/2009 Sb., č. 183/2010 Sb., č. 30/2011 Sb., č. 300/2011 Sb., č. 329/2011 Sb., č. 458/2011 Sb., č. 142/2012 Sb. a č. 174/2012 Sb.

Internetové zdroje

Internetové stránky Českého statistického úřadu, dostupné z www.czso.cz

Internetové stránky Ministerstva vnitra ČR, dostupné z www.mvcr.cz

Internetové stránky www.ekolist.cz

Internetové stránky Archivu hlavního města Prahy, dostupné z www.ahmp.cz

Internetové stránky Ministerstva zemědělství, Portál Venkov, dostupné z www.eagri.cz/public/web/mze/venkov/

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Seznam vojenských újezdů na území České republiky

Tabulka č. 2 Obce připojené k Praze dle jednotlivých roků

Tabulka č. 3 Obce zaniklé od roku 2001 - 2009